

פרשת נשא

כל הברכה והטוב שבעולם כלולים בברכת כהנים

במדבר פרק ו פסוקים כב-כז

כב וַיְדַבֵּר יי' אֶל מֹשֶׁה לֵאמֹר. כֹּה תִדְבַר אֶל אֶהֱרָן וְאֶל בְּנָיו לֵאמֹר
כֹּה תִבְרְכוּ אֶת בְּנֵי יִשְׂרָאֵל אָמֹר לָהֶם. כֹּד וַיְבָרֶכְךָ יי' וַיִּשְׁמְרֶךָ.
כֹּה יֵאָר יי' פְּנֵיו אֵלֶיךָ וַיִּחַנֶּנְךָ. כֹּה יִשָּׂא יי' פְּנָיו אֵלֶיךָ וַיִּשֶׂם לְךָ שְׁלוֹם.
כֹּז וְשָׂמוּ אֶת שְׁמִי עַל בְּנֵי יִשְׂרָאֵל וְאֲנִי אֲבָרְכֵם.

מסכת סוטה דף לח עמוד א

כֹּה תִבְרְכוּ בְּנֵי יִשְׂרָאֵל כִּפְיָם.... כֹּה תִבְרְכוּ פְּנֵים כֹּנְגֵד פְּנֵים.

הסבר

אחד התנאים לברכת כהנים הוא: נשיאת כפים, כי הכהנים חייבים לשאת את כפיהם בזמן ברכת כהנים, הכוונה להרים את הידים שלהם כלפי מעלה וכך לברך את העם. עוד תנאי לברכת כהנים זה שהכהנים והקהל הפנים שלהם אחד מול השני, ואם לא הברכה לא חלה.

גם ששותים יין ומשתכרים בפורים נשארים עדיין פניהם איש אל אחיו

סיפר הגאון רבי חזקיהו משקובסקי שליט"א: הנה סיפור מעניין שסיפר לי רבי שלמה טוויל שליט"א, הרב הראשי של מקסיקו, סיפור שיש בו קידוש השם גדול: יש שם בית כנסת ענק, "מגן דוד" שמו, ובבית הכנסת אולם אירועים מפואר. את שמחת פורים חוגגים בני הקהילה באולם בית הכנסת בליל פורים.

והנה בשנה אחת בליל פורים, הגיע אורח לבית הכנסת, לא פחות ולא יותר: מפקד משטרת מקסיקו סיטי. בדרך כלל רואים אותו כאשר מתרחש אירוע פלילי חמור, ומה למפקד המשטרה ולבית הכנסת? הרב טוויל בראותו את מפקד המשטרה ניגש אליו, ושאל אותו על מה ולמה זכה בית הכנסת לכבוד הגדול שמפקד המשטרה בכבודו ובעצמו הגיע לביקור.

אמר לו המפקד: "אתה יודע שבמקסיקו סיטי יש פשיעה רבה, ובעיר מסתובבים שוטרי חרש ובלשים האמורים למנוע מעשי פשע. הללו דווחו כי לבית הכנסת הוזמנו כמיות

גדולות מאד של אלכוהול לקראת המסיבה שאמורה להתקיים כאן בלילה. על פי הידוע למשטרה, כל אימת שהגויים משתכרים, יש אירועים אלימים עם הרוגים ופצועים, ולכן שיגרה המשטרה שוטרים סמויים למסיבה של היהודים, למנוע מעשי אלימות". והנה באמצע המסיבה מתקשר הבלש שנשלח לשם, ומדווח כי הוא מתקשה להאמין למראה עיניו. הוא רואה הרבה יהודים שיכורים, אבל במקום לפגוע אחד בשני, הם מתחבקים ומתנשקים זה עם זה, כל אחד מהלל את חברו והשמחה שם גואה עד שחקים. בכירי המשטרה היו בטוחים שהלה משקר ובודאי שילמו לו כסף כדי שלא ידווח על האירועים, לכן החלטתי אני בעצמי לבוא ולראות מה קורה כאן. "והנה" - ממשיך המפקד ואומר לרב טוויל - "רואה אני בעיני שאכן צדק אותו בלש". זהו כבוד שמים! כך נראים יהודים יראים ושלמים כאשר הם משתכרים. כך נראה פורים שלנו. וכל זה לא היה מתרחש אם לא היו בני תורה שלומדים וגם מקיימים את מה שלומדים.

שאלה

מה הרמז? ומה הענין של נשיאת הכפיים בזמן ברכת כהנים ועניין פנים מול פנים שצריכה להיות ברכת כהנים?

תשובה

הרב הגאון הרב אשר וייס שליט"א

שמות פרק כה פסוק כ

וְהָיוּ הַקֹּרְבָּיִם פְּרָשֵׁי כְנָפִים לְמַעַלָּה סֹכְכִים בְּכַנְפֵיהֶם עַל הַכַּפְרֹת וּפְנֵיהֶם אִישׁ אֶל אָחִיו אֶל הַכַּפְרֹת יִהְיוּ פְּנֵי הַקֹּרְבָּיִם.

הסבר

גם בברכת כהנים וגם בארון העדות בבית במשכן יש את 2 התנאים הבאים: (א) חייבים להיות פורשי כנפיים למעלה, (ב) פניהם איש אל אחיו. ויש כאן 2 רמזים: **רמז א** - נושאים כפים ופורשי כנפיים למעלה רומז להתחזק במצוות שבין אדם למקום, **רמז ב** - פניהם איש אל אחיו רומז להתחזק במצוות של בין אדם לחברו. ומכאן לומדים שאם אין את 2 העניינים האלו של בין אדם למקום ובין אדם לחברו הברכה של המקדש לא תוכל לחול, והברכה של הכהנים לא יכולה לחול.

מסכת ראש השנה פרק ג משנה ח

וְהָיָה כְּאֲשֶׁר יָרִים מִשָּׁה יָדוֹ וְנָבַר יִשְׂרָאֵל וְגו' (שמות פרק יז), וְכִי יָדִיו
 שָׁל מִשָּׁה עוֹשׂוֹת מְלַחְמָה אוֹ שׁוֹבְרוֹת מְלַחְמָה? אֵלֶּא לֹאמֵר לָךְ, כֹּל
 זְמַן שֶׁהָיוּ יִשְׂרָאֵל מְסַתְּפָלִים כְּלָפֵי מַעֲלָה וּמִשְׁעַבְדֵּיךָ אֵת לְבָם
 לְאַבְיָהֶם שְׁבַשְׂמִים הָיוּ מִתְנַבְּרִים. וְאִם לֹא, הָיוּ נוֹפְלִין.
 כִּי־צָא בְדָבָר אֶתְּהָ אֹמֵר (במדרב פרק כא), עֲשֵׂה לָךְ שְׂרָף וְשִׁים אֶתְּהָ עַל
 גִּס. וְהָיָה כֹּל הַנְּשׁוּף וְרָאָה אֶתְּהָ נָחִי. וְכִי נָחַשׁ מִמִּית, אוֹ נָחַשׁ מִחַיָּה?
 אֵלֶּא, בְּזְמַן שֶׁיִּשְׂרָאֵל מְסַתְּפָלִין כְּלָפֵי מַעֲלָה וּמִשְׁעַבְדֵּיךָ אֵת לְבָם
 לְאַבְיָהֶן שְׁבַשְׂמִים, הָיוּ מִתְרַפְּאִים. וְאִם לֹא, הָיוּ נְמוּקִים.

מסכת תענית דף לא עמוד א

אמר עולא ביראה אמר רבי אלעזר עתיד הקדוש ברוך הוא
 לעשות מחול לצדיקים והוא יושב ביניהם בגן עדן וכל אחד
 ואחד מראה באצבעו שנאמר (ישעיה כה ט) וְאָמַר בַּיּוֹם הַהוּא תִּגַּה
 אֶל־הֵינּוּ זֶה קוֹיְנּוֹ לֹא יִוָּשִׁיעֵנּוּ זֶה הוּא קוֹיְנּוֹ לֹא נִגְיֵלָה וְנִשְׁמָחָה
 בִּישׁוּעָתוֹ.

רש"י

"מחול" - סביב לשון מחול הכרם.

שאלה

בגמרא בתענית (דף לא עמוד א) רואים שעתיד הקב"ה יתעלה שמו לעשות מחול
 לצדיקים ומחול הכוונה למעגל, והרי יש המון סוגים של ריקודים למה דווקא
 הסוג ריקוד של מעגל הוא זה שנבחר כדי לרקוד בעולם הבא עם הצדיקים?
 למה לא נבחר סוג אחר של ריקוד? מה מיוחד בריקוד הזה של המעגל?

תשובה

הרב הגאון הרב אשר וויס שליט"א

כי במעגל המיוחד הוא: שכל אחד במעגל רואה את חברו, וגם רואה את מי
 שנמצא מחוץ למעגל. והכוונה כאן היא שצריכים תמיד להסתכל אחד על
 השני, ולעזור אחד לשני בכל מה שהשני צריך עזרה.

ומכיון שזה לא מספיק להסתכל רק בתוך המעגל צריך להרחיב את הראיה אל מחוץ למעגל, ולהסתכל גם אל מחוץ למעגל ולראות, אם יש מי שלא נמצא בתוך המעגל צריך לעשות מאמצים להכניס אותו למעגל כדי שיהיה יחד עם כולם, כדי שגם הוא יהיה צדיק וירקוד יחד עם הצדיקים.

וכך כל אחד מכלל ישראל דואג לא רק לעצמו אלא גם דואג לחברו וזה מחול הצדיקים הכי טוב שיש. והוא זה שמביא את הישועה הכי גדולה בעולם כמו שאומרת הגמרא: אמר עולא ביראה אמר רבי אלעזר עתיד הקדוש ברוך הוא לעשות מחול לצדיקים והוא יושב ביניהם בגן עדן וכל אחד ואחד מראה באצבעו שנאמר: **ואמר ביום ההוא הנה אלהינו זה קוינו לו ויושיענו זה ה' קוינו לו נגילה ונשמחה בישועתו.**

כדי ללמד אותנו מתי רואים ישועה של הקב"ה? מתי שאנחנו צדיקים ומתי שאנחנו במעגל ומסתכלים אחד על הצרכים של השני ומסתכלים מחוץ למעגל כדי לראות שמי שלא במעגל נכניס אותו לתוך המעגל ונחזק אותו ביראת שמים כדי שגם הוא יהיה בין הצדיקים ואז זוכים לישועה.

סיפור על מעלת עניית אמן אחרי ברכות

הסיפור הנפלא שלפניכם התפרסם בגיליון הנפלא 'וכל מאמינים' שמטרתו לעודד עניית אמן בכוונה. הסיפור נשלח למערכת הגיליון מבעל המעשה עצמו, אברך יקר מבית שמש, אשר זכה לראות בהשגחה פרטית בזכות הקפדתו על עניית אמן. וכך סיפר האברך במכתבו: ביום ד' לחודש ניסן נסעתי ברכבי בדרכי לביתי שבבית שמש. התבוננתי תוך כדי נסיעה בנוף המלבב שסביבי ולפתע נזכרתי: עדיין לא ברכתי 'ברכת האילנות'.

מכיוון שאני מקפיד להיות מ'זריזין מקדימין', פניתי מהכביש הראשי למושב הראשון שנקלע בדרכי, ולאחר סיבוב קצר בין בתיו, מצאתי את מבוקשי. לפני ניצב בית פרטי מפואר מוקף בחצר רחבה שבה צומחים כמה עצי פרי. עצרתי את הרכב, ירדתי והתקרבת לחדר.

זהו המקום לשתף אתכם כי בשנים האחרונות, אני זוכה, בזכותכם, להקפיד על אמירת ברכות השחר בחברותא מדי בוקר. בשנה האחרונה אף התחלתי באופן בלתי רשמי לשמש כ'גבאי אמן' בבית הכנסת שבו אני מתפלל, ורבים מהמתפללים שזיהו את החביבות שאני רוחש לעניין, באים לומר בפניי את ברכות השחר. נושא האמן חדר אליי עמוק לנשמה, עד כדי כך שכיום אינני מסוגל לברך ברכה מבלי שמישהו יענה אחרי אמן.

עתה, כאשר עמדתי לברך את ברכת האילנות, נזכרתי בהנהגתי זו והתחלתי לחפש בסביבה מישהו שיענה אחריי. הסתובבתי סביב החצר תוך שאני מתפלל בלבי לפני הבורא שימציא לפני יהודי כשר שיוכל לענות אחרי אמן, ולפתע חשתי בחבטה עזה על גבי.

איש גבוה ושרירי הגיח מאחורי ולפת את ידי בעוצמה תוך שהוא צועק: "אהה... הנה תפסתי אותך סוף סוף. כל כלב בא יומו מה חשבת? שתצליח להתחמק ממני?!" תוך כדי דיבור הוא משך אותי אל תוך החצר, הושיב אותי על הרצפה, ולמרבה הבושה אף קשר את ידי מאחורי באזיקון פלסטיק, שחלילה לא אברח...

הייתי המום, ומרוב בהלה התחלתי לבכות: "מה אתה רוצה ממני?" שאלתי את האיש, "מה עשיתי לך?" "את כל מה שיש לך להגיד תאמר לשוטרים" אמר לי האיש. "וכי מה בדיוק גרם לך להסתובב במשך רבע שעה מסביב לחצר שלי אם לא כדי לגנוב?!"

ניסיתי להסביר לו שבסך הכל באתי לכאן כדי לברך 'ברכת האילנות' וחיפשתי מישהו שיענה אחריי אמן, אך האיש שכפי הנראה היה נעדר מושגים בסיסיים ביהדות לא 'קנה' את הסיפור שלי. הוא לא הכיר ברכה שכזו, ואת האמן הכיר רק מהקדיש שהיה אומר פעם בשנה בבית הכנסת.

חמש דקות לאחר מכן נעצרה לידינו ניידת בחריקת בלמים. שני שוטרים יצאו ממנה, וביקשו להבין את הסיפור. האיש הציג בפניהם את גרסתו, ורק אז הבנתי. מסתבר שבחודש האחרון פרצו לביתו פעמיים, ולפי העדויות נראה היה כי מדובר במישהו שעטה על עצמו חזות דתית.

עכשיו כשראה במצלמות אדם דתי אשר במשך רבע שעה מסתובב סביב ביתו, הסיק מיד את המסקנה המתבקשת: הגנב בא לנסות את מזלו בפעם השלישית. הייתי אובד עצות, התפללתי בלבי לה' שיעזור לי, ואז הבחנתי כי אחד מהשוטרים חובש כיפה.

התעודדתי מכך והחלטתי לנסות ולהסביר לו את פשר התנהגותי. שמחתי כשהאיש גילה בקיאות בעניין. הוא הכיר את ברכת האילנות ואף שמע על מעלתה של מצות ענית אמן. הוא הבין גם כשהסברתי לו את ההידור שקיבלתי על עצמי שלא לברך ברכה מבלי שמישהו יענה אחריי אמן.

כעת כשהבין מה חיפשתי מסביב לבית, ביקש ממני השוטר תעודת זהות, ואחר שבירר את פרטיי הגיע מיד למסקנה הברורה כי משהו השתבש... לא הייתי נראה כפושע גדול, וגם לא כפושע קטן...

"נראה לי שתפסת את האדם הלא נכון במקום הלא נכון", אמר השוטר לאיש. "אתה צריך להתנצל בפניו...". האיש לא ניסה להתווכח, הוא הרכין את ראשו בבושה, תוך שהוא מביע את צערו. השוטר הפיג את המתח כשאמר לי: "קדימה, יש לך עכשיו 3 שיענו אחריך אמן, זה הזמן לברך!"

מיד התחלתי לברך בכוונה, ובקושי עצרתי את הדמעות. השוטרים ענו אחרי אמן, ואחר עזבו את המקום. נותרתי לבדי עם בעל הבית. הוא חש באי נעימות והביע שוב את התנצלותו. כמובן שסלחתי. הבנתי שהוא טעה. אלא שהאיש עדיין לא נרגע וביקש ממני להיכנס אתו הביתה.

נכנסתי. הבית היה ענק, מפואר ושומם... התיישבנו, והאיש סיפר לי מעט מקורות חייו. מסתבר שהוא אדם אמיד מאוד, ברשותו כסף רב ונכסים, אולם אף לא טיפת אהבה של נחת... הוא התעניין על אודות משפחתי והופתע כשסיפרתי לו על המשפחה הברוכה שאני זוכה לגדל. 10 ילדים, בלי עין הרע.

האיש היה המום לחלוטין. דמעות עמדו בעיניו. לפתע הוא קם ממקומו, שלף מאי שם פנקס המחאות, רשם מה שרשם והושיט לי את ההמחאה. התבוננתי בהמחאה והוכיחתי בהלם כשנוכחתי בסכום שנרשם עליו: 50 אלף ש"ח. לא פחות ולא יותר.

התביישתי לקחת, אך האיש אמר לי בחביבות: "זה בסדר גמור, נשאר לי עוד הרבה גם אחרי זה... קח את הכסף, קנה לילדים שלך את הדרוש לחג, תגיד להם שמישהו שלח להם את הכסף באהבה רבה... אין לך מושג כמה שאני מעריך את הזכות שזכית בה, הלוואי שגם אני הייתי זוכה".

כעת לא יכולתי לעצור בעד הדמעות. הדמעות היו דמעות של שמחה וגם של כאב, על יהודי שיש לו הרבה כל כך, אולם בעצם אין לו כלום. נפרדנו בלחיצת יד חמימה ובלב עולה על גדותיו. ואם מישהו צריך עדיין שישכנעו אותו עד כמה גדולה הטובה הצומחת בעולם הזה למי שמקפיד על עניית אמן, תשלחו אותו אליי.

איוב פרק אי"ב

ה' יתעלה שמו אמר לשטן האם ראית את עבדי איוב שהוא איש תם וירא אלוקים וסר מרע? ענה לו השטן: זה בגלל שנתת לו משפחה טובה בתים טובים והמקנה שלו הרבה, ויש לו כל טוב לכן הוא אוהב אותך וירא אותך אבל אם תקח לו את את הברכה שנתת לו הוא יעזוב אותך.

ה' יתעלה נתן רשות לשטן והוא פגע ברכוש של איוב וגם הרג לו את המשפחה ובכל זאת איוב המשיך להדבק בה'. אמר ה' יתעלה לשטן: איוב ממשיך להיות צדיק למרות שאין לו רכוש ומתנו לו הילדים?

ענה השטן: אבל אם היית פוגע לו בגוף הוא היה עוזב אותך וה' יתעלה שמו נתן רשות לשטן לפגוע בגוף של איוב אבל לא להרוג אותו. והשטן היכה את איוב בשחין כבד מאוד וכואב מאוד ואיוב המשיך להיות דבוק בה'.

שאלה

מרן הגאון רבי חיים שמואלביץ זצוקללה"ה

רואים מהמקרה של איוב שה' יתעלה לקח לו את הרכוש ופגע לו במשפחה שזה דבר קשה מאוד, אבל את שלושת החברים: אֶלְיָזָר הַתִּימָנִי וּבְלָדָד הַשּׁוּחִי וְצוּפָר הַנְּעֻמָּתִי הוא לא לקח לו, למה ה' את המשפחה לקח לו ולא לקח לו גם את החברים?

הרי אם הוא לוקח את הרכוש והמשפחה ואת החברים הניסיון יותר גדול, כי נשאר באמת בלי כלום, בלי רכוש בלי משפחה ובלי חברים, ואז אפשר לבחון אותו יותר אם הוא ממשיך לדבוק בה' או עוזב חס וחלילה?

תשובה

מרן הגאון רבי חיים שמואלביץ זצוקללה"ה:

מסכת תענית דף כג עמוד א

חוני המעגל הלך בדרך וראה איש נוטע חרוב שאל אותו לכמה שנים הוא טוען פירות? ענה לו: לשבעים שנים. שאל חוני המעגל: האם אתה בטוח שתחיה 70 שנים? ענה לו האיש: אני נוטע לבאים אחרי כמו שאבותי נטעו בשבילי.

ישב חוני המעגל ואכל לחם, ונרדם וכיסתה אותו שכבת סלעים כדי ששום אדם לא יראה אותו וישן 70 שנים. שהתעורר הוא ראה את העץ שהאיש שתל. טעון פירות והאיש אמר לחוני המעגל שסבא שלו הוא זה שנטע את העץ, ומכך הבין חוני המעגל שישן שבעים שנים.

חוני המעגל הגיע לבית שלו ושאל: האם הבן של חוני המעגל קיים? ענו לו: לא הוא לא קיים, אבל הנכד שלו קיים. נכנס לבית המדרש ללמוד תורה והאיר את עיני החכמים בתורה והם אמרו שבחירות להם ההלכות כמו בימים של חוני המעגל. אמר להם אני חוני המעגל, והם לא האמינו לו. נחלשה דעתו וביקש רחמים מה' יתעלה למות ומת. ועל זה אמרו רבותינו זכרונם לברכה: או חברותא או מיתותא שהכוונה היא: או שאדם יש לו חברים או שהוא מת.

איוב פרק ב פסוקים ו"ז

וַיֹּאמֶר יי' אֶל־הַשָּׁטָן הֲנֵנוּ בְּיַדְךָ אֵד אֶת־נַפְשׁוֹ שָׁמֹר. ז וַיֵּצֵא הַשָּׁטָן מֵאֶת־פְּנֵי יי' וַיִּךְ אֶת־אִיּוֹב בְּשִׁחִין רָע מִכַּף רִגְלוֹ וְעַד קֶדְקֶדוֹ.

מסביר מרן הגאון רבי חיים שמואלביץ זצוקללה"ה: התנאי שעשה ה' יתעלה עם השטן הוא: שייקח מאיוב את כל מה שיש לו כולל הבריאות אבל לא יהרוג אותו, ולכן את החברים של איוב השטן לא לקח מאיוב, כי התורה רוצה ללמד אותנו שבלי חברים אדם יכול למות.

ואם היה השטן לוקח את החברים של איוב הוא היה עובר על התנאי של ה' יתעלה שמו, וזאת הסיבה שאת החברים של איוב השטן השאיר כי חברים זה פיקוח נפש ולא יכל להרוג את איוב. זה בעצם מסביר מדוע במשכן הכרובים היו פניהם איש אל אחיו, ולמה בברכת כהנים צריכים להיות איש אל אחיו, שהכהנים הפנים שלהם אל העם - כי התנאי החשוב ביותר להשראת שכינה ולברכה שתחול על כלל ישראל הוא שפניהם יהיו איש אל אחיו. שזה מצוות שבין אדם לחברו כי בלי מצוות שבין אדם לחברו העולם והאדם לא יכולים להתקיים.

נפטר שהיזי את הראש לאות הסכמה על דברים שנאמרו בזמן ההספדים עליו

כל ימי חייו של רבי יוסף הצדיק גדול אבות בתי הדין של פוזנא זצוקללה"ה, היתה אשתו הרבנית שהיתה גם הבת של מרן רבי יחזקאל לנדוי בעל ה"נודע ביהודה" זצוקללה"ה נוהגת להיכנס בשעה שהיו אצלו אנשים והייתה מלעיגה עליו ומבזה אותו בפניהם בכל דברי גנאי היתה אומרת להם על בעלה שהוא אדם ריק ופוחז, ואין בו שום מידה טובה והוא רבי יוסף זצוקללה"ה היה שומע את החרפה של אשתו בפניו ולא היה עונה לה ולא היה מדבר כלום, אלא שותק ומקבל באהבה את היסורים של העלבונות. ואף פעם לא התרגש עליה ולא הקפיד שהיתה מעליבה אותו ומלבינה את פניו ברבים.

אנשי פוזנא לא הבינו ושאלו למה מבזה הרבנית את בעלה הצדיק? והשאלה היתה עוד יותר גדולה מפני שאבא שלה ה"נודע ביהודה" לא חשב כמו הבת שלו אלא התייחס אליו כצדיק מתמיד ובעל מידות וירא שמים, ואהב אותו מאוד מאוד.

עד כדי כך התייחס אליו ה"נודע ביהודה" זצוקללה"ה עד שבאחת מתשובותיו כותב אליו הנודע ביהודה זצוקללה"ה: "דע חתני אהובי בעת שכתבתי לך התשובה ידי וכל גופי רועד מגודל לימוד התורה שלך כי ידעתי כל כל סתום לא עמך, וכביר תמצא ידך בחורין ובסדקין לבדוק אחרי הדברי תורה שלי, אם יש לה קושיא בדברי הראשונים, כי כל דבריהם של

הראשונים לפניך כשולחן ערוך, ומצורף לזה בינתך הרחבה כבן עזאי בשוקי דטבריא" [נודע ביהודה חושן משפט סימן כח]. ובמקומות אחרים כותב הנודע ביהודה זצוקללה"ה על החתן שלו: **כבודי ומרים ראשי כל הנחת שלי לעת זקנותי בתורה ובמעשים הוא יחיד בדורו בכל מקום הלכה כמותו.**

בתחילה לא יכלו אנשי העיר לשאת את ההעלבות של הרבנית עליה השלום שהיתה מעליבה את הרב שלהם הרב יוסף זצוקללה"ה, ומאוד הצטערו שהרבנית עליה השלום לא יודעת לכבד את בעלה הרב יוסף זצוקללה"ה, אבל לאט לאט הדבר התפרסם וכולם התרגלו לכך שהיא מעליבה אותו ולא התייחסו להעלבות שלה ולעלבונות שלה. אבל כשנפטר רבי יוסף זצוקללה"ה בחודש אדר תקס"א [1801] נתגלתה התעלומה על מה השפילה הרבנית את כבודו של בעלה הענק בתורה ויראת שמים הרב יוסף זצוקללה"ה גדול אבות בתי הדין של פוזנא.

זה היה בזמן שהוא נפטר והיה מוטל על הארץ ומסביבו דולקים נרות, וכל אנשי העיר פוזנא בוכים על מותו של הרב האהוב והצדיק שלהם זצוקללה"ה, אז נכנסה הרבנית אף היא לבכות על מות בעלה פתחה והכריזה בקול רם:

ר' יוסף ר' יוסף תן תודה בפני כולם שאתה הוא שהכרחת אותי, והטלת עלי לבזות אותך בפני רבים כל ימי חיך, לא מרוע לב חלילה או מפני שלא ידעתי להעריך גדלותך בתורה וביראה גרמתי לך כל הבזיונות אלא כך היה הרצון שלך אתה ביקשת את זה שככה אני אעשה, כי בטרם הנישואים שלנו אתה עשית איתי תנאי שאתייחס אליך בקלות ראש ובזלזול בפני רבים, כדי שלא תיפול ברשת הגאווה, כי הרי עוד בבחרותך כולם העידו עליך שאתה צדיק גמור ואתה תמיד היית ירא שמא על ידי מדת הגאווה תאבד את חלקך בעולם הבא, ואני בעל כורחי נגד רצוני קיימתי מה שהטלת עלי. איזו היא אשה כשרה בנשים העושה רצון בעלה, מי כמוני יודעת עד כמה גדלה צדקותך וחסידותך.

הסיפור המופלא מסתיים - הכל ראו בעין כיצד הזיז רבי יוסף הנפטר זצוקללה"ה את ראשו לאות הודיה והסכמה לאמיתת דבריה.

משל מהחיים עד כמה חשוב להיות איש פנים אל אחיו

המְגֵלֵן המצויץ הצפוני היכה את המדענים בתדהמה. נראה שלו עצמו לא היה מושג על כך. הוא בסך הכל ציפור שחורה גדולה, בעלת מקור ארוך ומעוגל. וכשלהקת המגלנים עפה בשמים הפתוחים, לא היה לה צל של מושג שברגע זה עוקבים אחריה, בנשימה עצורה, מדענים מהאוניברסיטה הלונדונית 'רויאל וטרינרי קולג'.

זו לא היתה להקה שגרתית לגמרי. לכל אחד מ-14 המגלנים החברים בה, הוצמד מכשיר GPS קטנטן ומד תאוצה שמטרתו היתה לבדוק כמה פעמים מנופפות הציפורים בכנפיהן, ובאיזו עוצמה. קודם כל, קבלו את הנתון המרשים הבא: במשך 43 דקות תעופה, נפנפו 14 הציפורים בכנפיהן בסך הכל 180,000 נפנופים.

אבל מה שהדהים את החוקרים, היתה העובדה שכל פריט בלהקה סנכרן את תנועות הכנפיים שלו עם האחרים באופן מושלם. 180 אלף נפנופים, וכולם בתיאום מדויק זה עם זה! עוד לפני המחקר פורץ-הדרך הזה, העלו חוקרים השערה שלהקות ציפורים עפות בצורת V מסיבות אווירודינמיות: כשציפור עפה, היא משאירה אחריה מעין שובל באוויר. אם ציפור אחרת תעוף מתחת לציפור הראשונה ומעט הצדה, היא תקבל דחיפה קדימה מזרם האוויר העולה באותו שובל. נסו לדמיין להקת ציפורים שעפה בצורה הזו, ותקבלו את צורת ה-V האופיינית.

המחקר גילה שהציפורים יודעות למקם את עצמן בדיוק במקום הנכון, ולתזמן את תנועות הכנפיים שלהן כך שהן נהנות בצורה מושלמת מזרם האוויר. תשאלו: מה יוצא להן מזה? ומה יוצא לנו מלקרוא על זה? תיכף נעבור אלינו. מה שמעניין מבחינת הציפורים, זו העובדה שצורת התעופה הזו חוסכת להן אנרגיה רבה - 12 עד 20 אחוזים מהאנרגיה שהיתה נדרשת מהן אילו הן היו עפות לבד ולא בלהקה. היא גם מאפשרת להן התקדמות מהירה יותר: מחקרים הוכיחו שמהירות התעופה של ציפורים מסוימות גבוהה ב-5 קמ"ש כשהן עפות בלהקה.

נמשל

מבחינת האנושות, המחקרים הללו מעניינים, משום שהם מלמדים את בני האדם לבנות כלי תעופה יעילים וחסכוניים יותר. אבל אנחנו, שלא מחפשים דרך לטוס בגבהים, אלא דרך לחיות נכון יותר את חיינו על פני האדמה - בשבילנו המסר של הציפורים הוא עוצמתי הרבה יותר.

גם אנחנו חיים בלהקות. תקראו לזה קהילה, חוג, עדה, משפחה - המהות היא שווה: אנחנו שייכים לקבוצה. אבל שלא כמו הציפורים, לא תמיד ההשתייכות הזו נוחה לנו. להיות חלק מקבוצה, זה אומר לוותר לפעמים על הייחודיות

שלנו, זה אומר שאיננו יכולים לעשות כל מה שהיינו רוצים לעשות. לפעמים אנחנו מרגישים שאם היינו עפים לבד, היינו יכולים להגיע גבוה הרבה יותר. ההשתייכות מגבילה, היא מתערבת בשיקול הדעת שלנו, ולפעמים מכתובה לנו דרך שמנוגדת לגמרי לטעמנו האישי. היא גם דורשת מאתנו זמן, כוח ותשומת לב, ולא תמיד ברור לנו למה בעצם כדאי לטפח אותה. אבל כן, זה כדאי - כי ההשתייכות נותנת כל כך הרבה יותר ממה שהיא לוקחת! ומשתלם לנו לחשוב על מה שהיא נותנת לנו, כדי לקבל תוספת עוצמה לבחירה שלנו אם להשתייך או לא. אם נבחר להשתייך, כמה טוב יהיה שנעשה זאת לא מתוך היגררות וחוסר נעימות, אלא מתוך הבנה עמוקה של מהות היותנו חלק מקבוצה.

קהילה, משפחה, כל קבוצת השתייכות - מעניקה לנו זהות, וזו אחת המתנות הגדולות ביותר שאדם יכול לאחל לעצמו. כשברור לי מי אני, מאין אני מגיע, לאן אני חוזר - אני מקבל ביטחון. המקום שאליו אני שייך מעניק סט של מאפיינים, ערכים והתנהגויות, שמהווים את הבסיס של חיי.

איני צריך להתלבט בכל צעד מה לעשות. יש לי שטאנץ מסודר לפחות לחלק ממה שאני עושה, כך שנשארים לי יותר משאבים כדי להשקיע בחלקים שבהם באה הייחודיות שלי לגבי ביטוי. המקום שאליו אני שייך הוא מקום שבו מקבלים אותי כפי שאני, וסופגים גם את הטעויות שלי. המקום שאליו אני שייך מעניק לי את השלווה שבידיעה שאני לעולם לא לבד.

שאם אצטרך, יהיה מישהו לצדי. שאם אסתכן, יהיה מי שיגן עליי. שאם אחסר דבר, יהיה מי שיעניק לי אותו. המקום שאליו אני שייך הוא עוצמתי, מעצם היותו מורכב מאנשים רבים. כל אחד מביא אל הקבוצה את כוחותיו, את כישרונותיו, את ידיעותיו ואת ניסיונו, וכולם יחד מהווים עוצמה אדירה, שאם אני שייך לה - היא שייכת לי.

המקום שאליו אני שייך מעניק לי את היכולת להתפתח מבפנים. כשאין מסך של זרות ביני לבין האחרים, אני פתוח ללמוד רעיונות חדשים, לקבל מחשבות אחרות, ליצור קשרים. המקום שאליו אני שייך מציע לי זרם אוויר עולה. אם אבחר להסתנכרן אתו, אקבל תנופה אדירה קדימה, ולמעלה.

יחיד - תפיסת עולמו של אדם המאמין כי עליו לסלול בעצמו את דרך חייו וכי יכולותיו תלויות בעיקר בכישוריו האישיים ובניסיון חייו. **קבוצה** - מספר אנשים המאמינים כי החיבור בין אנשים מייצר יכולות שאינן סיכום של יכולות כל אחד ואחד, אלא הרבה יותר.

כדי להיות חלק מוצלח מקבוצה מוצלחת, וליהנות מכל היתרונות הגלומים בה, חשוב לזכור מספר הנחות יסוד: אני זה שבחיתי להצטרף לקבוצה הזו או להישאר בה, כי אני מרוויח מכך. אני מוכן לקבל את מה שיש לקבוצה לתרום לי, ומוכן להשקיע מעצמי בעבור שאר החברים בה. כשאני משקיע בשביל הקבוצה אני לא מפסיד, הרווח שלה הוא גם שלי. הקבוצה נותנת לך כמה שאתה מסכים לקבל ממנה. ואז אפשר לטוס ביחד איש אל אחיו למעלה לחיי שמים ולא עמי הארץ, אל מעלות האמונה וחיים של רוחניים למעלה מן השמש.

האשה מארצות הברית שזיכתה את הרבים בשמירת שבת בארצות הברית וזכתה לקיים:

"ופניהם איש אל אחיו"

נשיא ה-33 של ארצות הברית, הארי טרומן, ייזכר בדפי ההיסטוריה כנשיא בתקופה רבת תהפוכות, שחולל שינויים רבים במדיניות הביטחון, החוץ והפנים, שינויים שהשפיעו על העולם כולו. הוא זה שקיבל את ההחלטה להשתמש - פעם אחת ויחידה בהיסטוריה האנושית - בפצצה גרעינית, אותה הטיל על יפן ובכך סיים את מלחמת העולם השנייה. אין ספק כי מהלכיו וביצועיו של הנשיא, באותה תקופה הרת גורל, עניינו מאוד את אזרחי ארה"ב באשר הם. כולם התעניינו לדעת מה תוכניותיו ומה הנשיא חושב, אומר או מבצע, ולכן הוחלט כי הנשיא ישא נאום שבועי לאומה, שישודר בכלי התקשורת, נאום בו יפרט על חדשות השבוע החולף ויפרוש את משנתו לקראת השבוע הקרוב.

מומחים ואנשי מקצוע נקראו אל הדגל, חישבו מהו היום הרצוי ומה השעה הרצויה, והגיעו למסקנה כי הזמן השבועי הנכון ביותר לנאומו של הנשיא - הוא יום ששי בערב, בשעה 8 בדיוק. זה כבר זמן של סוף השבוע, אנשים נמצאים בבית רגועים, זה הזמן בו נאומו יזכה לשיעור ההאזנה הגבוה ביותר - זה הזמן המתאים!

כמעט כל האזרחים קיבלו את הבשורה בשמחה, רק מיעוט קטן, יהודים שומרי מצוות, שמעו את ההודעה בכאב עצור. לא, לא בגלל שתימנע מהם הזכות לשמוע את הנשיא, הם מוכנים לוותר עליה בחפץ לב למען שמירת השבת.

אלא בגלל שיש יהודים כה רבים שמתקשים לשמור שבת כהלכתה, ועתה - הנסיון שלהם יגדל, ומי יודע אם יצליחו לעמוד בו. לא זו בלבד, הרי בכלי התקשורת ובצוותות הנשיא עובדים לא מעט יהודים, ועתה לא תהיה להם ברירה אלא לחלל את השבת!

כל יהודי נאנח לשמע הבשורה, אולם יהודיה אחת, הגב' ברל ע"ה, לא מצאה לעצמה מנוח. רבוננו של עולם, הרי זה חילול שבת המוני! כמה יהודים שרוצים לשמור שבת - ייכשלו, כמה עובדים שהיו שמחים להיות בבית ולעשות קידוש עם המשפחה - יאלצו לעבוד סביב נאום הנשיא! הרי זה קורע לב! נטלה הגב' ברל עט ודף, ופשוט כתבה מכתב לנשיא: 'לכבוד מר הארי טרומן, הנשיא הנכבד, הבית הלבן, וושינגטון. ראשית, אציין את תודתי לך על הנהגתך הנפלאה את מדינתנו, שאני נאמנת לה וחפצה בהצלחתה בכל מאודי. שמחתי לשמוע כי אתה מתעתד לשאת נאום שבועי, ובהחלט הייתי רוצה להקשיב לדבריך, לחוש חלק מהאומה...

אולם, בהיות ואני - ועוד אלפים כמוני - יהודים שומרי שבת, מועד הנאום לא מאפשר לנו זאת. איננו יכולים להפעיל אף מכשיר חשמלי בשבת קודש, ולכן לא נוכל להאזין לנאומך השבועי החשוב כל כך. לפיכך, מבקשת אני ממך שהנאום יתקיים במועד אחר, בתודה מראש!' - כתבה, חתמה, ושלחה את המכתב בדואר לבית הלבן, לא פחות ולא יותר...

תיבת הדואר בבית הלבן, מקבלת מדי יום אלפי מכתבים. ישנם מזכירים שכל תפקידם הוא לפתוח את המעטפות השונות, לעבור על המכתבים, וב-95% מהם - לשלוח אותם לפח האשפה הקרוב, בלי צורך בהתייחסות. אזרחים משועממים, ליצנים מצוים, אנשים מכל העולם שולחים מכתבים לנשיא ארה"ב, די פשוט להניח שאת רובם המוחלט הנשיא אינו קורא.

הסיכויים כי מכתבה של הגב' ברל יזכה לגורל אחר - היו אפסיים ממש. אם היינו שואלים כל בר דעת, היה אומר שהמזכיר אפילו לא יטרח לקרוא את המכתב במלואו, כבר בשורה השניה ישליכנו לפח האשפה הצמוד אליו. נו, עוד אזרח שמתלונן על משהו שלא נוח לו, יש אלפים כמוהו, כל יום ויום!

ובכל זאת, הגב' ברל שלחה את המכתב. צעד אחד קטן, משהו שבכוחה לעשות. אין לה קשרים, היא לא ראתה מעולם את הבית הלבן, היא אפילו לא מכירה מישהו שפגש פעם את הנשיא. יותר מזה, הרי מועד הנאום נבחר בקפידה בידי צוות מומחים, היעלה על הדעת כי אשה אחת תשנה את ההחלטה המקצועית?

ובכל זאת, הגב' ברל שלחה את המכתב, כי זה מה שהיא יכולה לעשות, זה הצעד הקטן שלה - למען קדושת השבת, לבל תחולל בראש חוצות! חלף שבוע ימים, ולמרבה ההלם וההפתעה, בתיבת הדואר שלה נחתה מעטפה חתומה בחותמו של הבית הלבן. בתוכה, מכתב קצר וענייני, המאשר כי הנשיא קרא את המכתב והוא מתייחס לפנייתה בכובד ראש.

לא עברו אלא 3 שבועות, ובנאומו השבועי הצהיר הנשיא כי מעתה ואילך הנאום ישודר ביום אחר, לא ביום ששי בערב! לא יאומן כי יסופר! - אין לדעת מדוע מכתבה זכה להתייחסות, למה מישהו קרא אותו, איך הגיע לנשיא, כיצד השפיע על החלטתו, ולמה דחה הנשיא את המלצות המומחים לנאום בליל שבת דווקא - ובחר להיענות לבקשתה. אבל העובדות ברורות: אשה אחת, שנראתה פשוטה ושגרתית, במכתב פשוט וקצר, הצליחה לשנות את מועד נאומו של נשיא ארצות הברית, וזיכתה המוני יהודים להימנע מחילול שבת קבוע!

סיפור מופלא זה, הוא אלומת אור בוהקת שמאירה את המשמעות של צעד אחד שיהודי עושה בכיוון הנכון. למרות שהצעד נראה חסר סיכוי להשפיע, אף שנראה ששיאיתו של היהודי לא תצא מן הכח אל הפועל, אולם הוא עושה צעד קטן אחד - והמהפכה מתחוללת לה, קורמת עור וגידים, מתבצעת הלכה למעשה!

אחים יקרים! לא משנה איזו מהפכה תבקשו לחולל, בחייכם האישיים, הציבוריים, הקהילתיים. הכל מתחיל בצעד אחד קטן, שגם אם הוא נראה חסר סיכוי, לא משמעותי, אולי זוטר - הוא מסוגל לחולל שינוי כביר, להפוך את העולם, להוביל ליעד הנשאף! הבה לא נפחד, לא נירא ולא ניחת, אנו עושים את שלנו, את הצעד הקטן שלנו, וה' יתברך יהיה בעזרנו!

הרס התלמידים וחורבנם אם הרב והתלמידים פניו לא איש אל אחיו

מסכת תענית דף ח עמוד א

רבא אמר. אם ראית תלמיד שתלמודו קשה עליו כברזל. בשביל רבו שאינו מסביר לו פנים. שנאמר: "וְהוּא לֹא פָּנִים קְלָקֵל".

רש"י

"פָּנִים קְלָקֵל" - שהראה לו פנים רעות. "ירבה עליו רעים". לפייס הימנו שייסבור לו פנים.

הסבר

כשאדם מחטיא את חברו הדבר חמור מאוד מאוד, וכשאדם גורם למישהו לעזוב את התורה ולאבד את כל חלקו לעולם הבא זה חמור עוד יותר, וכשזה שגרים את העזיבה של התלמיד את התורה זה הרב שלו אין דבר יותר חמור מזה.

וכאן הגמרא מלמדת אותנו שהתנאי ההכרחי לעליה של התלמיד הוא היחס שמקבל מהרב שלו. ורש"י אומר שבגלל שהראה לו הרב לתלמיד פנים רעות

זה גרם שלימודו יהיה עליו כברזל, והדרך לרחוב, חס וחלילה, קצרה מאוד בר מינן.

מצד שני יש גם אחריות על התלמיד לשפר את מערכת היחסים שלו עם הרב על ידי פיוס הרב, ובדיקה למה הרב באמת לא מראה לו פנים, ואי אפשר להאשים רק את הרב כי לכל דבר שבין אדם לחבירות יש 2 צדדים. והכי גרוע הוא שהתלמיד אומר שהרב יראה לי פנים והרב יגיד שהתלמיד פייס אותי כי במקרה הזה לא יהיה שום פתרון לבעיה. אלא כל אחד מהצדדים חייב לעשות את החלק שלו. הרב להסביר פנים לתלמיד, והתלמיד לפייס ולהתנהג בכבוד לרב שלו.

חשיבות ודרך הקניית העידוד של הרב לתלמיד

שאלה

מה זה עידוד?

תשובה

העידוד הוא מסר שמעביר הרב לתלמיד שלו שגורם לתלמיד להגביר את מידת ההערכה העצמית של התלמיד בעיני עצמו. מה שגורם לתלמיד לחזק את התחושה שהוא מסוגל, וכשהוא מרגיש שהוא מסוגל הוא יכול לעזור יעצמו ולהצליח בתורה הקדושה

צריך לקחת את נקודות החוזקה אצל התלמיד ולהאיר אותם לתלמיד בצורה שהוא יבין שהם קיימות אצלו כי לפעמים יש לתלמיד נקודות טובות אבל הוא לבד לא מרגיש אותם והוא צריך שהרב שלו יאיר לו את הנקודות הללו.

שאלה

למה חשוב שהרב יעודד את התלמיד שלו? למה זה דבר הכרחי כדי שהתלמיד יעלה ביראת שמים ואהבת התורה הקדושה?

תשובה

כי העידוד של הרב לתלמיד שלו הוא גורם משמעותי והכי משפיע על התחושה של העורך העצמי של התלמיד ואם תלמיד מרגיש על ידי העידוד של הרב אני כן יכול להיות ירא שמים וכן יכול ללמוד וכן מסוגל זה יגרום לתלמיד לצאת ולהילחם כנגד היצר הרע, ובעזרת ה' לנצח.

אבל אם מראש התלמיד ירגיש שהוא אבוד אין סיכוי בעולם שיצא להילחם כנגד היצר הרע, וחס וחלילה ישקע בעברות מבלי יכולת לצאת משם. אין שום אדם שלא עושה טעויות ולכן גם התלמיד עושה טעויות ואם הרב מעודד את התלמיד אז כשהתלמיד עושה עברות וטעויות הוא לא שוקע ביאוש שאומר ככה אני ואני לא מסוגל יותר.

אלא בעקבות העידוד והנקודות שהרב האיר אצל התלמיד, התלמיד מבין שגם אם נפל חס וחלילה יש לו מספיק כוחות לקום בחזרה, אבל אם חס וחלילה הרב לא יעודד את התלמיד ועוד יזלזל בו אז חס וחלילה כשהתלמיד יפול לחטא לא יהיה מה שיעלה אותו כי העידוד של הרב לתלמיד זה בעצם הסולם שהרב נותן לתלמיד לצאת מהבור החטא שנכנס אליו.

התלמיד זקוק לעידוד דווקא בשעה שהוא ירידה משבר או כישלון. כי יש חשש לתלמיד מפני דחיה והפחד שמא יאבד את ההערכה והאהבה של הרב כלפיו והדבר יגרור שלא יהיה משמעותי בשביל הרב וחס וחלילה שירגיש דחוי ולא משמעותי הוא ירד עוד יותר חס וחלילה.

החשש של כולנו מפני דחיה, והפחד שמא נאבד את ההערכה והאהבה כלפינו, משקפים את הצורך שלנו בשייכות. חשוב לנו להיות משמעותיים לסובבים אותנו, ולדעת שאנחנו רצויים. חשוב לנו לדעת שהם מעריכים ומקבלים אותנו בלא תנאי.

השוואה בין הצורך הבסיסי שלנו בעידוד, שהוא הזנה רגשית, לבין הצורך הקיומי שלנו במזון להאכיל, **להזין שווה לעידוד**, מכאן יוצא: שאם הרב לא מעודד את התלמיד הוא בעצם מרעיב את התלמיד. לבקר, להשפיל, לייאש, לשפוט, לזלזל זה כמו שהרב נותן לתלמיד אוכל מורעל שיהרוג אותו וזה ממש התעללות חס וחלילה והרב לא יוכל לומר חס וחלילה: "ידינו לא שפכו את הדם הזה".

הפתרון שנתן מרן רשכבה"ג רבי יעקב ישראל קנייבסקי זצוקללה"ה לבעיה שרב לא אוהב את התלמיד

מעשה שהיה באשה אחת שבאה לפני רבינו הסטייפלער זצוקללה"ה ובפיה טענה: המגיד שיעור בישיבה של בנה, בישיבה קטנה, אינו אוהב אותו. הילד מרגיש שהמגיש שיעור לא אוהב אותו, מה עושים?

נענה הסטייפלער זצוקלה"ה ואמר לאמא: שבכזה מקרה אין מנוס אלא לנקוט באחת משתי דרכים: או להוציא את הילד מהישיבה ולהעביר אותו לישיבה אחרת שבה יהיה מגיד שיעור שכן יאהב אותו, או למצער להצמיד לבחור אברך לבבי שילמד אתו באופן פרטי, כדי שלפחות יהיה לו רבי אחד שכן אוהב אותו.

מסכת תענית דף כד עמוד א

רבא נזר תענית על הצבור בגלל עצירת גשמים ירד לפניו שליח צבור אמר: משיב הרוח נשבה הרוח אמר: מוריד הגשם ירד גשם. אמר לו רבא: מה מעשיך?
אמר לו: מלמד תינוקות אני ואני מלמד בני עניים באותה מידת המסירות כמו את בני העשירים. וכל מי שאין לו אפשרות לשלם אינני מקבל ממנו מאומה. ויש לי בריכת דגים מי שמסרב ללמוד אני משחד אותו בדגים ומשדל אותו שיסכים ללמוד.

הסבר

הרב אליעזר יוטקובסקי שליט"א

אין אדם שלא רוצה שהתפילה שלו תהיה נשמעת ולכן רב שרוצה שהתפילה שלו תהיה נשמעת, הוא צריך להתייחס לכל סוגי התלמידים באותה המידה גם למקורבים וגם לאלו שלא מקורבים. להשקיע גם באלו שלא זכו למנה גדושה של חן.

הם לא אשמים בכך שהרב לא סובל אותם. זה תפקידו של רב להחדיר בלב שלו אהבה אליהם, כי בלי אהבה, הם באמת לא יצליחו בלימודים, אבל אם המלמד יאהב אותם ויתלהב מהם כמו הילדים החינניים והמקסימים זה בוודאי יקדם אותם ויעזור להם, ומי יודע, אולי בזכות זה הם יהפכו באמת להיות ילדים מוצלחים ונושאי חן בעיני אלוקים ואדם. הכל מונח בידיים של הרב.

אבל יש כאן עוד נקודה, לפייס את התלמידים. לתת להם דג קטן או סוכריה גדולה. לפעמים אפשר לפייס ילד עם מחמאה, מילה טובה, סיפור יפה שמספרים מפעם לפעם. זה תפקידו של המלמד, לייצר בכיתה אווירה נעימה, שהתלמידים ירגישו שאכפת לו מהם, שהוא רוצה שיהיה להם טוב. כשיהיה "רבו מסביר לו פנים", אז לא יהיה "לימודו קשה עליו כברזל"!

**לעודד ילד זה פיקוח נפש רוחני כי זלזול וחוסר עידוד
יכול להיות מניעת תורה אדירה בעתיד חס וחלילה**

לעולם אל תזלזלו בחלום של ילד כבר בילדותו נחשב הגאון הגדול רבי מאיר שפירא ראש ישיבת חכמי לובלין זצוקללה"ה לעילוי גדול ובעל כשרונות מיוחדים. באחד הימים פנה המלמד שלו לאביו והודיע שיותר אין ביכולתו ללמד את מאיר הבן שלו מפני שיש צורך ברמה גבוהה יותר.

חיפש האב זצוקללה"ה פתרון ופגש ברב העיר רבי שלום מושקוביץ' זצוקללה"ה שהיה מתמיד עצום ולימים הפרסם כאדמו"ר משאץ ואמר לו את מה שאמר המלמד של הבן שלו ואמר לו הרב שלום מושקוביץ' זצוקללה"ה אפשר שהילד שלך יבוא לבית שלי כי אני לומד כל יום עם הבנים שלי והוא יכול להצטרף.

ואמנם לא בני גילו הם אלא בני 18 ו-19 אבל בכשרונותיו ודאי יצליח להשתלב עמם בלימודם וכך היה הילד מאיר שפירא זצוקללה"ה הגיע לבית הרב ולמד איתו ועם בניו ועלה ונתעלה.

אולם כיון שעדיין היה ילד היה מתרועע ומדבר עם ילדיו הקטנים של הרב שלום מושקוביץ' זצוקללה"ה על רעיונות וחוויות הילדות וכך היה מאיר מספר להם על חלום שמלווה אותו שיבוא יום שכל עם ישראל בכל תפוצותיו ילמדו את אותו דף גמרא, וכל יהודי ימצא שפה משותפת עם אחיו היהודים בכל מקום.

הילדים של הרב מושקוביץ' האדמו"ר משאץ זצוקללה"ה היו מזלזלים בדבריו ואומרים לו מאיר חבל שאתה מבזבז את כשרונותיך על חלומות שלא יהיו, וכי דבר שאף אחד לפניך לא הצליח לעשות חושב אתה שתצליח? שב ותלמד ולפחות יצא ממך תלמיד חכם גדול ובכל זאת מפעם לפעם היה הילד מאיר מספר ומתלהב מחלומו הגדול והם מבטלים את דבריו ומצננים את התלהבותו.

ימים עברו שנים חלפו ור' מאיר שפירא זצוקללה"ה היה מגדולי הדור ובכל מקום אליו הגיע ורעיון הדף היומי כבש את העולם פעם אחת כשהמתין בתחנת הרכבת ניגש אליו אדמו"ר אחד ואמר לו שהוא נשוי לבת של האדמו"ר משאץ זצוקללה"ה והיא שמחה מאד לשמוע על הצלחתו הגדולה ומסרה את ברכתה התעניין רבי מאיר שפירא זצוקללה"ה האם והיכן אפשר לפוגשה כיוון שיש לו דבר חשוב לומר לה.

כשבעלה לצידה ועיניו של הגאון רבי מאיר שפירא זצוקללה"ה מושפלות ארצה אמר לה: האם את זוכרת שהיינו ילדים קטנים, ודיברתי איתך ועם אחייך על חלום הדף היומי ואתם הייתם מבטלים את דבריי ומקררים את דעתי?

אני רוצה לומר לך שאני לא מקפיד על כך כי בסך הכל היינו ילדים קטנים, אבל בכל זאת אבקש ממך בקשה אחת הרי את מחנכת ומופקדת על חינוך ילדי ישראל זכרי לעולם אל תזלזלי בחלום של ילד.

לו הייתי בנוי ככל האדם שכאשר לועגים לו הוא נשבר ומיד עוזב אותו את יודעת מה עם ישראל היה מפסיד? את יכולה לתאר לעצמך את עם ישראל ללא הדף היומי? ולכן בקשתי מכל הלב אף פעם אל תלעגי לחלום של ילד. יהודי יכול להגיע רחוק רחוק עם חלומו.

סיפר הרב חזקיהו מישקובסקי שליט"א שבהזדמנות סיפר את הסיפור הזה בקהל רבים ובסיום הדרשה ניגש אליו תלמיד חכם חשוב ואמר לו: שהסיפור נשמע בדיוני ואינו מתקבל על הדעת לאחר זמן פגש אותו תלמיד חכם שאמר לרב מישקובסקי שליט"א שהסיפור בדיוני, את הגאון רבי משה הלברשטאם זצוקלה"ה ואמר לו: תראה איך הדרשנים מגזימים היום בדרשותיהם הרי הרב הוא נכד של רבי שולם זצ"ל האדמו"ר משאץ זצוקלה"ה האם הסיפור נכון?

חיוך גדול חיך הגאון רבי משה הלברשטאם זצוקלה"ה והצהיר: אני מכיר את הסיפור הזה היטב הסיפור נכון מאוד והבת של האדמו"ר משאץ זצוקלה"ה שאיתה דיבר רבי מאיר שפירא זצוקלה"ה היא האמא שלי.

אחים יקרים כמה אנחנו צריכים להתחזק בעידוד התלמידים, ולא לשבור אלא לעודד ובטח לא לזלזל, מי יודע כמה ילדים הלכו לאיבוד במשך השנים בגלל ההסתכלויות הנוראיות האלו על התלמידים ה' ירחם על כלל ישראל אמן ואמן.

הלווייתו של "אני לא יכול" - מסר לתלמידים

כיתתה של דנה נראתה כמו כיתות אחרות. התלמידים ישבו בחמישה טורים, שבכל אחד מהם שישה שולחנות. שולחנה של המורה עמד בחזית. על לוח המודעות תלו עבודות של תלמידים. זו נראתה כיתה רגילה בתכלית, אבל משהו שונה לחלוטין היה באותו יום בו נכנסתי אליה בראשונה. תחושה של התרגשות.

דנה היתה מורה בעיר קטנה במישגן, שעמדה שנתיים לפני פרישתה. נוסף להיותה מורה היא התנדבה להשתתף בפרויקט ארצי: הלימודים התמקדו בנושאים באמנות שיגרמו לתלמידים להרגיש טוב יותר לגבי עצמם, ולקחת אחריות בחייהם. דנה היתה צריכה להשתתף בשיעורים ולהעביר בכיתתה את הנלמד בפרויקט.

תפקידי היה לבקר בכיתתה ולעודד את העברת החומר. התיישבתי בכסא ריק בסוף החדר, והבטתי בנעשה. כל התלמידים קיבלו משימה: לכתוב על נייר את המחשבות והרעיונות שלהם. תלמידה בת 10 שישבה בסמוך אלי מילאה את הדף שלה במשפטי "אני לא יכולה": "אני לא יכולה לשחק כדורגל", "אני לא יודעת לחלק מספרים ארוכים", "אני לא יכולה לגרום לדבי לחבב אותי".

הדף שלה היה כבר מלא למחצה, והיא לא הראתה סימני ויתור. היא המשיכה לעבוד בנחישות. הסתובבתי בכתה והבטתי בדפים של התלמידים האחרים. כולם תיארו כל מיני דברים שהם אינם מסוגלים לעשות: "אני לא יכול לעשות עשר שכיבות שמיכה", "אני לא מגיע מעבר לגדר השמאלית במגרש", "אני לא יכול לאכול רק עוגייה אחת".

הפעילות סקרנה אותי, ולכן החלטתי לבדוק עם המורה מה קורה. כאשר הגעתי אליה, הבחנתי שגם היא היתה עסוקה בכתיבה. חשתי שמוטב לא להפריע. "אני לא מצליחה להביא את אמו של ג'והן לאסיפת ההורים", "אני לא מצליחה לשכנע את בתי למלא דלק במכונית", "אני לא מצליחה ללמד את אלן להשתמש במילים במקום באגרופים"... בעודי מנסה להבין מדוע המורה והתלמידים עוסקים בכתיבת מחשבות שליליות, חזרתי לכסאי והמשכתי להתבונן. במשך עשר דקות נוספות המשיכו כולם לעבוד. רובם מילאו את הדפים שלהם, אחרים לקחו דף נוסף.

"סיימו את הדבר שאתם כותבים כרגע ואל תתחילו חדש" - אותה המורה על סיום הפעילות. התלמידים התבקשו לקפל את הדפים ולהביא אותם אל שולחן המורה. הם הניחו את הדפים בתוך קופסת נעליים ריקה. כאשר כל הדפים הונחו בקופסה, הניחה המורה את המכסה במקומו, לקחה את הקופסה ויצאה אל המסדרון. התלמידים הלכו בעקבותיה, ואני הלכתי עימם.

במסדרון נעצרו כולם. דנה נכנסה לחדרו של שרת - ביה"ס ויצאה משם עם מעדר. עם המעדר ביד אחת, הקופסה ביד השניה, צעדו דונה ושיירת התלמידים בעקבותיה אל הפינה המרוחקת ביותר בחצר המשחקים של בית הספר. היא החלה לחפור.

הם עמדו לקבור את ה-"אני לא יכול" שלהם! החפירה ארכה כעשר דקות, משום שכל התלמידים רצו להשתתף בה. כאשר הבור היה עמוק למדי - הקופסה הונחה בתחתית הבור, וכוסתה חזרה באדמה. 30 בני עשר עמדו מסביב ל"קבר" הטרי. לכל אחד מהם היה לפחות דף אחד של "אני לא יכול" באותה קופסה, וכך גם למורה.

בשלב זה הודיעה דנה: "ילדים וילדות, אנא החזיקו ידים והרכינו ראש". הם יצרו מעגל מסביב לבור והחזיקו ידים. דונה נשאה נאום: "חברים! נאספנו כאן היום לזכרו של 'אני לא יכול'. בעודו עמנו על פני האדמה, הוא נגע לחיי כולנו, למי יותר ולמי פחות. שמו הוזכר בכל בניין ציבורי, בבתי ספר, בעיריות, וכן, אפילו בבית הלבן. הועדנו ל'אני לא יכול' מצבה שעליה חרוט שמו. אחיו ואחיותיו ישרדו עימנו. 'אני יכול', 'אני אעשה', ו'אני מסוגל לכך'. הם ידועים פחות מקרובם המפורסם, ובהחלט לא חזקים כמוהו. אולי יום אחד, בעזרתכם, הם יהפכו חזקים יותר בעולמנו. נוח בשלום על משכבך - 'אני לא יכול', וכולנו נמשיך לחיות את חיינו מנקודה זו גם בהעדרו. אמן".

כאשר האזנתי להספד הבנתי, שתלמידים אלה לא ישכחו לעולם את היום הזה. הפעילות הזו היתה סמלית, מטאפורה לחיים. זו היתה חוויה שתדבק בהכרתם ובתת-הכרתם לעולם. כתיבת "אני לא יכול", קבורת הדפים ושמיעת ההספד היו מאמץ כביר מצידה של המורה.

הטקס עדיין לא הסתיים. בסופו של ההספד הם נכנסו חזרה לכיתה, וערכו חגיגה עם כיבוד. כחלק מן החגיגה הכינה דנה מצבה גדולה מקרטון. היא כתבה עליה: "נוח בשלום

על משכבך - 'אני לא יכול', והוסיפה את התאריך בתחתית. המצבה נתלתה בכיתתה של דנה עד לסופה של אותה שנה.

בהזדמנויות הבודדות שאחד התלמידים שכח ואמר "אני לא יכול", דנה הצביעה על המצבה מנייר, והזכירה לו ש"אני לא יכול" כבר מת. לא הייתי אחד מתלמידיה של דנה. היא הייתה תלמידתי. ובכל זאת, באותו יום למדתי שיעור מאלף מפיה.

עתי, שנים לאחר מכן, בכל פעם שאני שומע את המשפט "אני לא יכול", אני רואה בעיני רוחי את אותה לוויה בלתי נשכחת בכיתה. כמו אותם תלמידים אני זוכר ש"אני לא יכול" כבר מת. והמסר הוא: "אם אתה מתכוון להיות משהו פחות ממה שאתה מסוגל להיות, סביר להניח שתהיה אומלל כל ימי חייך".

שאלה

מרן הגאון רבי יוסף שלמה כהנמן זצוקללה"ה

בנוסח על הניסים שאומרים בחנוכה אנחנו מודים להקב"ה על המלחמות [לפי נוסח סידור אשכנז]. ממתי מישהו מודה על מלחמה שהיתה לו עם האויב? וכי אנחנו שמחים על המלחמות שהיו לנו? ודאי שלא, אז מה פתאום אנחנו מודים להקב"ה על המלחמות שהיו לנו עם היוונים?

תשובה

המלחמה שלנו עם היוונים היתה מלחמה של הקדושה נגד הטומאה, במלחמה הזו עוד לא הגענו לניצחון הסופי, גם היום אנחנו נלחמים עם המכשירים הפסולים שהם תרבות יון, ובאמת הניצחון השלום יהיה ויקרה רק כאשר יבוא המשיח, כרגע כוחות הטומאה עוד ממשיכים עם מכשירים פסולים שעליהם בני אדם אומרים: אני לא יכול לעזוב אותם, חס וחלילה. ויש במלחמה חזקה על זה.

אבל על דבר אחד אנחנו יכולים להודות **כבר מעכשיו** שגם במצבים ובניסיונות הקשים ביותר שיש לנו אנחנו ממשיכים עדיין להילחם, מבלי להרים ידים, מבלי להתייאש, ומבלי להיכנע מבלי לומר אני לא יכול. ועל זה אומר הרב יוסף שלמה כהנמן זצוקללה"ה אנחנו מודים להקב"ה. שנתן לנו את הסיעתא דשמיא להילחם ולא להישבר וכך לא רק בימים ההם אלא גם בזמן הזה, צריך להילחם וה' עוזר ומנצחים את היצר הרע אנחנו וכלל ישראל אמן ואמן.

משל

מי נורמאלי באמת?

אתה נורמאלי? אדם אחד נסע ברכב וקרה לו פנצ"ר בגלגל אחד הלך לו הגלגל עם הברגים גלגל זרובה אמנם היה לו, אולם ברגים לגלגל לא היו לו, נתקע הוא ליד גדר של בית חולי נפש ועמד שם אחד מחולי הנפש המאושפזים במקום.

החולה נפש רואה את הנהג מתלבט ואובד עצות וקלט בדיוק מה הבעיה שאל החולה נפש את הנהג תגיד האם יעזרו 3 ברגים לגלגל במקום 4? ענה לו הנהג בעיקרון כן זמנית זה מועיל. אמר לו אותו חולה:

אם כך יש לי עצה בשבילך הרי יש לך גלגלים עם 4 ברגים לכל גלגל תוציא בורג אחד מכל גלגל ותחבר את הגלגל הרביעי, ככה יהיה לכל גלגל ברגים וכך תוכל בקלות לנסוע עד שתגיע למוסך.

גדהם הנהג מעצה פשוטה והגיונית זו והתפלא על עצמו שלא חשב על כך אבל מה שיותר הפליא אותו זה איך איש חכם כזה נמצא במקום כזה? הוא החליט לשאול אותו: סליחה אבל מה פתאום איש חכם כמוך נמצא במקום כזה?

ענה לו החולה נפש: עד שאתה שואל עליי תשאל את עצמך מה אחד כמוך עושה בחוץ? החולה נפש הבין שהוא הנורמאלי וכל מי שנמצא מחוץ לגדר של בית חולי הנפש הוא המשוגע, ואילו האדם הנורמאלי הבין שהוא הנורמאלי וכל מי שנמצא בפנים הוא המשוגע.

נמשל

בחיים שלנו על פני האדמה בעולם הזה, מה קובע מה נורמאלי ומה לא נורמאלי? מי קובע מה נורמאלי ומה לא נורמאלי? תשובה: התורה שהיא רצון ה', ולא שום אדם אחר. מפני שהתורה הקדושה מלמדת אותנו שלעשות את רצון ה' זה הדבר הנורמאלי, ולא לעשות את רצון ה' זה הדבר שהוא לא נורמאלי. והסיבה היא שרק עשיית רצון ה' הוא הדבר הנכון והנורמאלי היא: כיון שבורא עולם הוא זה שברא את העולם והוא נתן הוראות שימוש איך להשתמש בעולם הזה. והוא היחיד שקובע איך מתנהגים בעולם הזה ומה

נחשב התנהגות נכונה או לא נכונה. ולכן ליהודים ה' יתעלה נתן תרי"ג מצוות, וגם לגוים נתן שבע מצוות בני נח.

זאת ההתנהגות היחידה שצריכה להיות לכל אדם ואדם בעולם הזה. ורק התורה קובעת מה נורמאלי ומה לא נורמאלי ולא שום הוגה דעות או פילוסוף או מעצב דעת קהל וכל מה שלא יהיה.

לדוגמא:

אין איסור לאכול, אבל אם הוא אוכל ביום הכיפורים, הוא עבר עברה.

אין איסור לישון, אבל אם הוא ישן מחוץ לסוכה, הוא עבר עברה.

אין איסור לדבר, אבל אם הוא מדבר בחזרת השליח ציבור, הוא עבר עברה.

אין איסור לצלם, אבל אם הוא עושה זאת בשבת, הוא עבר עברה.

אין איסור להתקלח, אבל אם הוא עושה זאת בתשעה באב, הוא עבר עברה.

אין איסור לקנות, אבל אם הוא משתמש בכסף שאינו שלו, הוא עבר עברה וכן הלאה.

ה' יתברך יעזור לנו ולכלל ישראל שנהיה בדרך התורה הקדושה ונשמור ונקיים את כל דברי התורה באהבה אמן ואמן.

